

УДК 332.14: 338.242

ВІДТВОРЮВАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РЕГІОНУ

Олійник Н.М.

Досліджено підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіонів взагалі та суб'єктів господарювання зокрема. Обґрунтовано необхідність активізації діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування по покращенню інвестиційного клімату в регіонах. Доведено необхідність розроблення реалістичної, дієвої методики оцінки рівня інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання в умовах перманентних змін в бізнес-середовищі.

Постановка проблеми. Створення реалістичної методики проведення оцінки інвестиційної привабливості регіонів взагалі та суб'єктів господарювання зокрема на сьогодні є актуальним питанням теорії і практики інвестування. Важливе значення має подальший розвиток теоретико-методологічних основ здійснення оцінки інвестиційної привабливості: введення нових понять, конкретизація існуючої термінології, розробка підходів, методів та методичних підходів. Великий інтерес питання оцінки інвестиційної привабливості представляють також для інвесторів, які використовують результати розрахунків для вибору не лише привабливих об'єктів інвестування, а й для визначення рівня сприятливості з боку органів влади та місцевого самоврядування для забезпечення безпеки інвестованих засобів. Тому значний інтерес представляє дослідження наявних підходів оцінки інвестиційної привабливості та їх вдосконалення в сучасних умовах ринку.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Необхідність дослідження та вдосконалення підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону взагалі та суб'єктів господарювання зокрема активно обговорюється і висвітлюється в літературі, зокрема, в роботах Акименко О., Асаул А., Бланка І., Бутко М., Власюк Т.М., Зеленського С., Детюк Т., Лисенко М. та інших науковців [1-3]. Проте наукова проблема щодо визначення оптимальної методики оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання, яка дозволила б враховувати як техніко-економічні характеристики об'єкта дослідження, так і рівень сприятливості з боку органів влади та місцевої громади, досліджена ще недостатньо.

Формулювання цілей статті. Основним завданням статті є аналіз сучасних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону та суб'єктів господарювання зокрема, визначення оптимальної методики оцінки інвестиційної привабливості в умовах перманентних змін в навколишньому бізнес-середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення сталого розвитку національної та регіональної економіки потрібно забезпечити високий рівень розвитку агропромислового комплексу, який має базуватися на використанні у виробництві нових інноваційних технологій, для впровадження яких потрібні значні джерела фінансування. В умовах загальнодержавної політики оптимізації витрат малому та середньому бізнесу сподіватися на державну фінансову підтримку не має сенсу. Також в умовах обмеженості банківських фінансових ресурсів узяти кредит під оптимальні відсотки, який окупиться у короткостроковому періоді, майже неможливо.

Зазначене свідчить про необхідність активізації роботи керівників суб'єктів господарювання усіх форм власності, представників органів виконавчої влади та місцевої громади з потенційними інвесторами щодо залучення інвестицій в розвиток економіки регіону. Інвестиції відіграють значну роль для забезпечення економічного зростання економіки країни, а отже і добробуту населення. Майже всі верстви населення зацікавлені в покращенні інвестиційного клімату в регіоні: внаслідок додаткового вливання коштів у виробничий процес забезпечується створення нових робочих місць з гідною заробітною платою, зростання обсягів надходжень податків та зборів до бюджетів всіх рівнів, розвиток прилеглої інфраструктури тощо.

З метою проведення оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки та регіонах наказом Міністерства економіки України від 17 липня 2006 року № 245 затверджено відповідну Методику та форму звіту [4]. Процес здійснення оцінювання передбачає використання економічних показників, а також показників, які характеризують розвиток інфраструктури, людські ресурси та підприємництво. За основу беруться показники, які характеризують результати, досягнуті у звітному періоді. Інші показники дозволяють оцінити динаміку змін за всіма напрямками інвестиційної діяльності. Перелік показників може уточнюватись та коригуватись залежно від актуальності того чи іншого показника в певний період часу.

Відповідно до вищевказаної Методики для оцінювання роботи центральних органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки використовується 12 показників; для оцінювання роботи місцевих органів виконавчої влади - 36 показників. Поряд з цим, особливо при здійсненні оцінювання роботи місцевих органів виконавчої влади використовуються показники, які мають щоквартальну, щорічну періодичність звітування, та надаються органами статистики із дуже значним запізненням. Зазначене не дозволяє навіть за запропонованими показниками якісно визначити рівень сприятливості органів влади для покращення інвестиційного клімату в регіоні.

Також, навіть незважаючи на незначну кількість та якість показників оцінки, в Методиці відсутній конкретний методичний підхід до

оцінювання, який враховував би не лише експертні погляди осіб, відповідальних за проведення моніторингу, а й був побудований на менш суб'єктивних діях. Так, формою звіту про результати оцінювання роботи щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки та в розрізі регіонів передбачено розрахунок лише абсолютного та відносного відхилення фактичного показника оцінки від аналогічного показника за відповідний період минулого року без використання формул порівняння з тенденціями розвитку в державі та конкретних регіонах зокрема.

На нашу думку, для вдосконалення методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату необхідно застосовувати структурно змінену методику проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року № 650 (із змінами та доповненнями) [6], та визначити із залученням експертів в даному напрямку, представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування вагомість кожного показника оцінки на рівень інвестиційної привабливості.

Щодо визначення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання, то на центральному рівні ще у 1998 році наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого № 22 затверджено Методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Зазначеною методикою визначено алгоритм розрахунку показника інтегральної оцінки, який побудований на використанні основних форм звітності суб'єктів господарювання (форми № 1 «Баланс», № 2 «Звіт про фінансові результати», № 3 «Звіт про фінансово-майновий стан підприємства»; № 11-ОФ «Звіт про наявність та рух основних фондів, амортизацію (знос)»). Поряд з цим, незважаючи на зміни у чинному законодавстві (наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5], тощо) зміни та вдосконалення вказаної Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій не були здійснені. Також, надання суб'єктами господарювання усіх даних щодо їх економічного та виробничого стану для подальшого публікування з використанням засобів масової інформації, мережі Інтернет та інших засобів може призвести до погіршення рівня їх економічної безпеки та зростання вірогідності «рейдерських» атак.

Вищевказане свідчить про фактичну відсутність з боку органів виконавчої влади зацікавленості в розробці єдиного методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання всіх форм власності.

Стосовно напрацювань вітчизняних та іноземних вчених щодо підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, то на сьогодні фактично виділяють два підходи до здійснення оцінки: перший – аналіз суб'єкта господарювання на основі оцінки його фінансового стану; другий - полягає у комплексному аналізі суб'єктів господарювання.

Згідно другого підходу оцінка інвестиційної привабливості пов'язана не тільки з внутрішніми характеристиками підприємства, але й з факторами зовнішнього середовища, які мають вагомий вплив на його діяльність. Наявність досить різнопланових чинників, які беруться до уваги під час здійснення аналізу, зумовила існування значної кількості методик проведення оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Так, І. А. Бланк пропонує використовувати західні та вітчизняні методи оцінки і прогнозувати інвестиційну привабливість окремих суб'єктів господарювання. При цьому науковець рекомендує спочатку визначати стадію життєвого циклу підприємства, що дозволить оцінити його інвестиційну привабливість

Російський вчений А. П. Іванов при оцінці інвестиційної привабливості підприємства пропонує підхід, який базується на двох етапах – аналізі економічної спроможності емітента цінних паперів і оцінці ризику та дохідності акцій у ринковому обороті.

Науковці О. Ф. Балацький, О. М. Теліженко, М. О. Соколов пропонують експертно-рейтингову систему для оцінки інвестиційної привабливості регіону. Запропонована система базується на складанні рейтингу регіону на основі експертних оцінок, визначенні інвестиційної привабливості регіону на базі показника «дистанції віддалення від еталону». Експертно-рейтингова система враховує інтереси різних груп інвесторів: експортно-орієнтованих підприємств, місцевих ринково-орієнтованих підприємств, транснаціональних корпорацій, малих підприємств, іноземних та місцевих інвесторів.

Як бачимо, вищевказані методики побудовані на суб'єктивному погляді кожного науковця і не можуть використовуватися як універсальні, що, в свою чергу не дає можливості виключити фактор лобювання інтересів серед органів виконавчої влади та місцевого самоврядування та надати потенційному інвестору достовірну інформацію щодо реального стану справ в країні, регіоні, галузі взагалі та на окремих підприємствах зокрема.

Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямі. З усього вищевикладеного ще раз підтверджується доцільність та необхідність вдосконалення сучасних методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону та суб'єктів господарювання зокрема в умовах перманентних змін в навколишньому бізнес-середовищі.

На наш погляд, держава, в умовах катастрофічної обмеженості джерел фінансування для розвитку економіки, повинна максимально ефективно регулювати та сприяти створенню в країні привабливого інвестиційного клімату, презентувати на найвищому рівні спроможності

регіонів, залучати та направляти інвестиції в пріоритетні галузі виробництва для задоволення першочергових потреб населення.

Література:

1. Бутко М. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону [Текст] / М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко // Економіка України. – 2005. - № 11. - С.30-37.
2. Детюк Т. Г. Інвестиційний клімат в Україні. [Текст] / Т. Г. Детюк // Економіка та держава. – 2009. – № 1 – С. 31 - 33.
3. Лисенко М. Д. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємств як суб'єктів регіональних і галузевих економічних відносин: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 [Текст] / Лисенко М. Д., Харківський держ. економічний ун-т. - Х., 2003. - 20 с.
4. Наказ Міністерства економіки України від 17 липня 2006 року № 245 «Про затвердження Методики оцінювання роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо залучення інвестицій, здійснення заходів з поліпшення інвестиційного клімату у відповідних галузях економіки та регіонах і відповідної форми звіту» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Законодавство України: - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
5. Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Законодавство України: - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року № 650 «Про запровадження проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України // Законодавство України: - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

Abstracts

Oliynik N.M.

Reproduction context of the estimation of investment attractiveness for business entities of a region

Were researched approaches to assessing investment attractiveness of regions in general and businesses in particular. Grounded the necessity of activation of the executive authorities and local governments to improve the investment climate in the region. Grounded the necessity of developing a realistic, effective method of evaluation of investment attractiveness of entities in constant changes in the business environment.